

Qərib Məmmədov
Azər Cəfərov
Akif Ağbabalı
Günəl Əhmədova

Torpaqların Coğrafiyası

Dərslik

Redaktor:

M.Y.Xəlilov
AMEA-nın Akademik Həsən Əliyev adına
Coğrafiya İnstitutunun baş elmi işçisi,
c.e.d., prof.

Rəyçilər:

Y.Ə.Qəribov
Bakı Dövlət Universitetinin
Fiziki coğrafiya kafedrasının müdiri,
c.e.d., prof.

V.H.Həsənov
AMEA-nın Torpaqşünaslıq və Aqrokimya
İnstitutunun Torpaq örtüyünün strukturası
laboratoriyasının müdiri,
a.e.d.

Akademik Qərib Şamil oğlu Məmmədov, dosent Azər Bəhlul oğlu Cəfərov, dosent Akif Sovda oğlu Ağbabalı, biologiya üzrə fəlsəfə doktoru Günel Məhəmməd qızı Əhmədova. Torpaqların coğrafiyası (Ali məktəb üçün dərslik). Bakı, SkyG, 2021, 258 s.

Dərslikdə torpaq coğrafiyasının predmeti və məqsədi, prinsipləri, dünyanın torpaq örtüyü və torpaqların coğrafi yayılması qanunauyğunluqları haqqında məlumat verilir. Kitab Bakı Dövlət Universitetində "Torpaqşünaslıq və aqrokimya" ixtisası üçün nəzərdə tutulmuşdur. Həmçinin, "Coğrafiya" və "Coğrafiya müəllimliyi" ixtisaslarında təhsil alan tələbələr də istifadə edə bilərlər.

ISBN 978-9952-440-37-1

© Qərib Məmmədov, Azər Cəfərov,
Akif Ağbabalı, Günel Əhmədova, 2021

MÜNDƏRİCAT

	Səh.
ÖN SÖZ	5
BİRİNCİ HİSSƏ. TORPAQLARIN COĞRAFİYASINA GİRİŞ	7
I FƏSİL. TORPAQ COĞRAFİYASI HAQQINDA ÜMUMİ MƏLUMAT	8
§1. Torpaq coğrafiyasının predmeti, məqsədi, nəzəri əsasları və prinsipləri	8
§2. Torpaqların coğrafi yayılmasının əsas qanunauyğunluqları	13
§3. Torpaq-iqlim qurşaqlarının və torpaq örtüyünün yaranması Tarixi	19
§4. Dünya torpaqlarının aqroekoloji rayonlaşdırılması	25
İKİNCİ HİSSƏ. DÜNYANIN TORPAQ ÖRTÜYÜ	28
II FƏSİL. TROPİK TORPAQ-İQLİM QURŞAĞI VƏ TORPAQ-BİOİQLİM VİLAYƏTLƏRİ	29
§5. Tropik qurşaqda torpaqəmələgəlmə şəraiti	29
§6. Tropik qurşaqda torpaqların aqroekoloji xüsusiyyətləri	33
§7. Rütubətli və dəyişkən rütubətli tropik meşə vilayətləri	37
§8. Tropik kserofit-meşə və savanna vilayətləri	63
§9. Tropik yarımsəhra və səhra vilayətləri	82
III FƏSİL. SUBTROPİK TORPAQ-İQLİM QURŞAĞI VƏ TORPAQ-BİOİQLİM VİLAYƏTLƏRİ	93
§10. Subtropik qurşaqda torpaqəmələgəlmə şəraiti	93
§11. Subtropik rütubətli meşə vilayətləri	98
§12. Subtropik quru kserofit-meşə və kollu-bozqır vilayətləri	111
§13. Subtropik yarımsəhra və səhra vilayətləri	143

IV FƏSİL. SUBBOREAL TORPAQ-İQLİM QURŞAĞI VƏ TORPAQ-BİOİQLİM VİLAYƏTLƏRİ	161
§14. Subboreal qurşaqda torpaqəmələgəlmə şəraiti	161
§15. Subboreal rütubətli meşə vilayətləri	166
§16. Subboreal bozqır (çöl) vilayətləri	191
§17. Subboreal yarım səhra və səhra vilayətləri	202
V FƏSİL. BOREAL TORPAQ-İQLİM QURŞAĞI VƏ TORPAQ-BİOİQLİM VİLAYƏTLƏRİ	217
§18. Boreal qurşaqda torpaqəmələgəlmə şəraiti	217
§19. Boreal tayqa-meşə və çəmən-meşə vilayətləri	219
§20. Boreal donuşlu-tayqa vilayətləri	242
VI FƏSİL. QÜTB TORPAQ-İQLİM QURŞAĞI VƏ TORPAQ-BİOLİQLİM VİLAYƏTLƏRİ	248
§ 21. Qütb qurşağında torpaqəmələgəlmə şəraiti	248
Ədəbiyyat siyahısı	256